

Vanlig vattenpest (*Elodea canadensis*)



Smal vattenpest (*Elodea nuttallii*)



Foto © Armin Jagel, www.botanik-bochum.de

Svenska vardagsnamn	<ul style="list-style-type: none"> • Vattenpest. Vanlig vattenpest. • Smal vattenpest
... och på andra språk	<p>Vanlig vattenpest: Danska: Vandpest. Almindelig vandpest. Engelska: Canadian waterweed. Common waterweed. American waterweed. American Elodea. Canadian pondweed. Ditch moss. Broad waterweed. Anacharis. Estniska: Kanada vesikatk. Kanada vesihain. Finska: Vesirutto. Kanadanvesirutto. Franska: Elodée du Canada. Peste d'eau. Holländska: Brede Waterpest. Lettiska: Elodeja. Litauiska: Kanadine elodeja. Norska: Vasspest. Polska: Moczarka kanadyjska. Tyska: Kanadische Wasserpest.</p> <p>Smal vattenpest: Danska: Smalbladet vandpest. Engelska: Nuttall's waterweed. Nuttall's pondweed. Western waterweed. Free flowered/-flowering waterweed. Nuttall's water thyme. Holländska: Smalle Waterpest. Tyska: Schmalblättrige Wasserpest. Nuttalls Wasserpest.</p>
Vetenskapliga namn	<p>Vanlig vattenpest: <i>Elodea canadensis</i>. Smal vattenpest: <i>Elodea nuttallii</i></p>
Organismgrupp	Kärlväxter. Dybladsväxter (Hydrocharitaceae)
Storlek och utseende	Vanlig vattenpest: Bildar långa slingor med stjälkar som kan bli upp till

	<p>ett par meter långa. Bladen, som är 6–15 mm långa och 1,5–4 mm breda, sitter i kransar eller "kragar" längs stjälken. Växten har vita, trådaktiga rötter. Blommar från juli till september med vita, enkönade blommor.</p> <p>Smal vattenpest: Bildar, likt vanlig vattenpest, meterlånga slingor. Bladen sitter i kransar/kragar, som på vanlig vattenpest, men är något kortare (6-13 mm) och märkbart smalare (högst 1,5 mm) och kan vara något ljusare gröna. Växten är generellt något mindre och "slankare" än vanlig vattenpest.</p> <p>Gemensamt: Hon- och hanblommor utvecklas på olika plantor. Hittills har man i Europa endast funnit honplantor av båda arterna. Arterna förökar sig vegetativt genom att lösa fragment och skottspetsar sprids med vatten eller transporteras vidare med hjälp av fåglar eller människor. Även mycket små fragment kan växa ut till en ny individ.</p>
Kan förväxlas med	<p>De två arterna kan förväxlas med varandra, men vanlig vattenpest (<i>Elodea canadensis</i>) har som framgår ovan bredare blad än smal vattenpest (<i>Elodea nuttallii</i>). På vanlig vattenpest är bladen inte smalt kloböjda; i stället är skottspetsens blad brett tunglika. Stjälken på smal vattenpest är mer rikt förgrenad än vanlig vattenpest. En annan skillnad mellan arterna är att hos smal vattenpest lossnar (de i och för sig mycket ovanliga) hanblommorna och flyter upp till vattenytan. Smal vattenpest är fortfarande betydligt mer sällsynt än vanlig vattenpest, men smal vattenpest tycks vara på väg att få allt större spridning i Europa och på sina håll även kunna konkurrera ut sin släkting.</p> <p>Det kan även noteras att den närbesläktade arten <i>Egria densa</i> ofta säljs under namnet "vattenpest" för användning i akvarier.</p>
Geografiskt ursprung	<p>Vanlig vattenpest: Nordamerika: Kanada.</p> <p>Smal vattenpest: Nordamerika (uppkallad efter Thomas Nuttall, som utforskade floran i den amerikanska västern i början av 1800-talet).</p>
Första observationer i svenska vatten	<p>Vanlig vattenpest: 1871, i dammar i Uppsalatrakten.</p> <p>Smal vattenpest: 1991 i Ängby utanför Stockholm.</p>
Förekomst i svenska vatten	<p>Vanlig vattenpest och smal vattenpest är sötvattenväxter, som inte förekommer i salt havsvatten eller alltför saltvattenpåverkat brackvatten (se nedan om miljöer). Vanlig vattenpest finns dock i svenska och finska kustområden i Bottniska viken, exempelvis i avsnörda vikar i områden med kraftig landhöjning.</p> <p>I sötvattenområden finns vanlig vattenpest i stor omfattning i Sverige från Skåne i söder till Dalarna i norr samt med förekomster också längre norrut. Det är mindre känt hur vanlig smal vattenpest är, men arten har hittats i olika sötvattenområden i Skåne, Västergötland och Norrbotten. I Mälaren är det smal vattenpest som dominerar över vanlig vattenpest.</p>
Övrig förekomst i olika områden (kust- eller inlandsvatten)	<p>Vanlig vattenpest: Fördes in från Nordamerika till Europa omkring 1840. Enligt uppgift upptäcktes den för första gången i Europa 1836 i en damm på Irland och sex år senare gjordes fynd i Storbritannien (Skottland). Det första fyndet i Tyskland gjordes 1859 i närheten av Berlin. I dag är arten spridd över hela Tyskland, men börjar trängas ut av släktingen smal vattenpest. Vanlig vattenpest är nu spridd också över hela Polen. Arten registrerades för första gången i Danmark 1870 (nu etablerad och vanlig), i Sverige 1871 (nu etablerad och vanlig), i Finland på 1870-talet (nu etablerad och vanlig) och i Norge först 1925. I Estland upptäcktes arten 1905 (nu etablerad och vanlig), i Lettland 1872 (nu etablerad och</p>

	<p>vanlig), i Litauen 1884 (nu etablerad och vanlig) samt i de europeiska delarna av Ryssland 1870 (nu etablerad och vanlig). Vanlig vattenpest har spritts även till länder i Asien, till Australien och Nya Zeeland samt från Europa vidare till Nordafrika.</p> <p>Smal vattenpest: Fördes sannolikt in från Nordamerika till Europa under 1900-talet. När arten 1914 upptäcktes för första gången i Storbritannien bestämdes den dock som <i>Hydrilla verticillata</i> och säker identifiering av arten gjordes först 1974. Från det europeiska fastlandet rapporterades fynd 1939 i Belgien (med säker identifiering 1955) och i Nederländerna 1941. I Tyskland upptäcktes arten 1953 i en botanisk trädgård och sedan dess har arten spritts i Tyskland. Det finns även rapporter om fynd i Danmark (1974). Det är inte osannolikt att fler fynd gjorts, men att man trott att det rörde sig om vanlig vattenpest. Smal vattenpest förefaller nu få allt större spridning och även konkurrera ut den vanliga vattenpesten.</p>
Troligt införselsätt	<p>Vanlig vattenpest kan ha använts i akvarier, vars innehåll sedan tömts ut i vattendrag. Den vanliga vattenpesten kan också ha kommit till Europa som medföljande organism i andra transporter av växter eller timmer. Vidarespridning mellan näraliggande länder, eller inom länder, kan också ske med hjälp av fåglar. Flyttning av fritidsbåtar mellan vattenområden kan också sprida vattenpest.</p>
Miljö där arterna förekommer	<p>Vanlig vattenpest respektive smal vattenpest är sötvattenarter, men lever även i kraftigt sötvattenpåverkade brackvattenområden (avsnörda vikar, flodmynningsområden). Vanlig vattenpest, och i ökande omfattning även smal vattenpest, förekommer annars företrädesvis i sjöar, dammar, lugna vattendrag och våtmarker.</p> <p>Båda arterna lever nedsänkta i vatten. De föredrar kalk- och näringsrika vatten (pH 6,5-10) och sediment och trivs bäst att växa på fasta, näringsrika bottenar med högt mineralinnehåll. Eutrofierade vatten ger arterna konkurrensfördelar gentemot andra vattenväxter. De bidrar också till intern gödning i vattensystem, eftersom de tar upp näring ur sedimenten. De klarar av att leva i skugga och kan därför klara sig i även grumliga vatten.</p> <p>Trots att de är sötvattenväxter kan de tåla salthalt upp till 2,5 psu. Optimal vattentemperatur är 10-25°C, men båda arterna klarar ganska kallt vatten. Under ett skikt av sluten och snötäckt is kan plantor överleva även i vatten som är 1-4 °C kallt. Växterna vill leva i relativt grunda vatten, helst inte mer än ca 3 meter, men vanlig vattenpest har återfunnits på djup ner till 16 meter. Smal vattenpest förefaller kunna växa på djupare vatten än vanlig vattenpest.</p>
Ekologiska effekter	<p>Både vanlig vattenpest och smal vattenpest bildar täta bestånd – som tjocka mattor – som sträcker sig ända upp till vattenytan. Den täta massan av växtmaterial hindrar solljuset från att tränga ner i vattnet och förändrar miljön för andra växter. Även djurlivet påverkas av de täta bestånden som breder ut sig. <i>Elodea</i>-arterna förändrar också näringsförhållandena i vattnet om stora mängder biomassa bryts ner och ytterligare ökar eutrofieringen. Under sin tillväxt kan <i>Elodea</i>-arter tränga ut andra växtarter. Sitt svenska namn har vattenpesten fått av sina egenskaper att växa snabbt och bilda täta bestånd som breder ut sig.</p>
Andra effekter	<p>Täta bestånd av vanlig vattenpest respektive smal vattenpest ställer till stora problem för båttrafik och fiske. I vatten med stora mängder av dessa växter blir det också problem för dem som vill bada och på andra sätt uppleva vattenmiljön för rekreation.</p>
Övrigt	<p><i>Elodea canadensis</i> har ett flertal synonymer:</p>

- *Anacharis canadensis*
- *Anacharis canadensis* var. *Planchonii*
- *Elodea brandegae*
- *Elodea ioensis*
- *Elodea linearis*
- *Elodea planchonii*
- *Helodea canadensis*
- *Philotria canadensis*
- *Philotria linearis*

Även *Elodea nuttallii* är känd under flera synonymer:

- *Anacharis occidentalis*
- *Anacharis nuttallii*
- *Elodea columbiana*
- *Elodea minor*
- *Elodea occidentalis*
- *Philotria angustifolia*
- *Philotria minor*
- *Philotria nuttallii*
- *Philotria occidentalis*
- *Udora verticillata* var *minor*



LÄS MER: Vanlig vattenpest (*Elodea canadensis*)

- Larsson, D. och Willen, E. (2006): Främmande och invasionsbenägna vattenväxter i Sverige. *Svensk Botanisk Tidskrift*. Vol. 100, nr. 1.
<http://www.sbf.c.se/index.php?id=122>
- Naturhistoriska Riksmuseet: Den virtuella floran: Vattenpest (*Elodea canadensis*)
<http://linnaeus.nrm.se/flora/mono/hydrocharita/elode/elodcan.html>
- Centrum för biologisk mångfald: Ett myller av liv: Vattenpest
<http://www.bioresurs.uu.se/myller/sjo/vattenpest.htm>
-  1,3 MB: Länsstyrelsen i Norrbottens län: Strandnära växt- och djursamhällen i grunda vikar i Råneå skärgård 1999
http://www.bd.lst.se/publishedObjects/10000872/8_01.pdf
- North European and Baltic Network on Invasive Alien Species: *Elodea canadensis*
<http://www.nobanis.org/speciesInfo.asp?taxaID=822>
- Wikipedia: Vattenpest (*Elodea canadensis*)
<http://sv.wikipedia.org/wiki/Vattenpest>
- BioPix: Vattenpest (*Elodea canadensis*)
<http://www.biopix.dk/Species.asp?Language=sv&Searchtext=Elodea%20canadensis&Category=Planter>
- Finlands Miljöcentral (SYKE): Submersa vattenväxter ställer till med problem
<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=148370&lan=sv>
- Baltic Sea Alien Species Database: *Elodea canadensis*
http://www.ku.lt/nemo/directory_details.php?sp_name=Elodea+canadensis
- Alien species in Poland: *Elodea canadensis*
<http://www.iop.krakow.pl/ias/species.asp?83>
- European Nature Information System Database (EUNIS): *Elodea canadensis*
<http://eunis.eea.europa.eu/species-factsheet.jsp?idSpecies=186340&idSpeciesLink=186340>
- Aquatische Neopyhten in Nordrhein-Westfalen: *Elodea canadensis*
<http://www.aquatischeneophyten.de/Webseiten%20NEU/Pflanzenseiten%20neu/Elodea%20canadensis.htm>
- Botanischer Garten, Ruhr-Universität Bochum: *Elodea canadensis*
http://www.ruhr-uni-bochum.de/boga/html/Elodea_canadensis_Foto2.html
-  82 kB: DAEC, Bureau de protection de la nature et du paysage du canton de Fribourg: Elodée du Canada.
<http://www.fr.ch/pna/neophytes/fiches/elodee.pdf>
- Ulster Museum Sciences Division: Flora of Northern Ireland: *Elodea canadensis*
<http://www.habitas.org.uk/flora/species.asp?item=2113>
- Washington State: Department of Ecology: American Waterweed - A Common Native Plant

<http://www.ecy.wa.gov/programs/wq/plants/native/elodea.html>

- Washington State: Department of Ecology: Submersed plants: *Elodea canadensis*.
<http://www.ecy.wa.gov/programs/wq/plants/plantid2/descriptions/elocan.html>
http://www.ecy.wa.gov/programs/wq/plants/plantid2/photopages/photo_elodea.html
- US Dep. of Agriculture: Natural Resources Conservation Service: Canadian waterweed
<http://plants.usda.gov/java/profile?symbol=ELCA7>
- Aquatic Plants of the North (Minnesota, USA): Canadian waterweed
<http://www.rook.org/earl/bwca/nature/aquatics/elodeacan.html>
- Walking among the S-weeds: *Elodea canadensis*
<http://www.s-weeds.net/familjer/monocots/alismatales/elodeacan.html>

LÄS MER: Smal vattenpest (*Elodea nuttallii*)

- Naturhistoriska Riksmuseet: Den virtuella floran: Smal vattenpest
<http://linnaeus.nrm.se/flora/mono/hydrocharita/elode/elodnut.html>
-  116 kB: Botaniska sällskapet i Stockholm: Nya fynd av smal vattenpest (*Elodea nuttallii*)
<http://www.bsis.org/Dokument/1993-1%20Elodea.pdf>
- North European and Baltic Network on Invasive Alien Species (Nobanis): *Elodea nuttallii*
<http://www.nobanis.org/speciesInfo.asp?taxaID=4046>
- European Nature Information System Database (EUNIS): *Elodea nuttallii*
<http://eunis.eea.europa.eu/species-factsheet.jsp?idSpecies=186344&idSpeciesLink=186344>
- Aquatische Neopyhten in Nordrhein-Westfalen: *Elodea nuttallii*
<http://www.aquatischeNeopyhten.de/Webseiten%20NEU/Pflanzenseiten%20neu/Elodea%20nuttallii.htm>
- Ulster Museum Sciences Division: Flora of Northern Ireland: *Elodea nuttallii*
<http://www.habitas.org.uk/flora/species.asp?item=2115>
- Washington State: Department of Ecology: American Waterweed - A Common Native Plant
<http://www.ecy.wa.gov/programs/wq/plants/native/elodea.html>
-  Washington State: Department of Ecology: Submersed plants: *Elodea nuttallii*
<http://www.ecy.wa.gov/programs/wq/plants/plantid2/descriptions/elocan.html>
http://www.ecy.wa.gov/programs/wq/plants/plantid2/photopages/photo_elodeanuttallii.html
- Aquatic Plants of the North (Minnesota, USA): Western waterweed
<http://www.rook.org/earl/bwca/nature/aquatics/elodeanut.html>
- Aquatic Weed Control LLC: *Elodea canadensis*. *Elodea nuttallii*
http://www.awc-america.com/plant_id_utility/plants/elocan.html
- Aquatic Weed Control LLC: *Elodea canadensis*. *Elodea nuttallii*
http://www.awc-america.com/plant_id_utility/plants/elocan.html
- Walking among the S-weeds: *Elodea nuttallii*
<http://www.s-weeds.net/familjer/monocots/alismatales/elodeanut.html>

MER OM BILDERNA

© Armin Jagel

<http://www.botanik-bochum.de/>

- Detta faktablad om *Elodea canadensis* resp. *Elodea nuttallii* skapades den 1 september 2006
- Första uppdatering: 6 november 2006
- Andra uppdatering: 11 december 2006